

JØRN LIER HORST & THOMAS ENGER

Offer

Översättning: Marianne Mattsson

WAHLSTRÖM & WIDSTRAND

Böcker av Jørn Lier Horst & Thomas Enger:

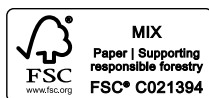
Nollpunkt Blix och Ramm # 1, 2020

Rökridå Blix och Ramm # 2, 2020

Slagsida Blix och Ramm # 3, 2021

Ärr Blix och Ramm # 4, 2023

Denna översättning har fått stöd från NORLA

Wahlström & Widstrand
www.wwd.se

Copyright © Jørn Lier Horst & Thomas Enger 2023

Originalalets titel: *Offer*

Utgiven enligt avtal med Salomonsson Agency

Omslag: Miroslav Sokcic

Tryck: ScandBook, EU 2024

Första tryckningen

ISBN 978-91-46-24113-3

Prolog

Månen kastade ett matt sken över parkeringsplatsen. En hastig blick på instrumentbrädan sa honom att klockan var fyra minuter över halv två.

Han hade varit här flera gånger sedan han begravde henne, men aldrig gått ända fram till platsen där hon låg. Trots att det var mörkt var han övertygad om att han skulle hitta dit. Han kände den här skogen.

Det hade regnat kvällen innan.

Mönstret på vandringssskornas undersidor skulle sätta djupa, tydliga avtryck i marken, men det var därför han köpt ett märke som han visste att det fanns många par av i norska hem. På överkroppen hade han en grön regnjacka som skulle få honom att smälta in med omgivningen.

Planering, tänkte han.

A och O.

Han hämtade ryggsäcken från bagageutrymmet. Låste bilen och började gå längs stigen. Luften var kylig och rå. På himlen ovanför drog svarta moln förbi. Från marken steg en lukt av kall förruttnelse. Hans fotsteg skrämde upp några fåglar som lyfte med häftiga flaxanden. Efter några minuter kände han att han svettades under mössan. Glasögonen immade igen.

Det hade inte varit riskfritt att bära in henne i skogen. Halva Norge hade letat efter henne på den tiden. Dessutom var hon mycket tyngre än han trott. Men det var natt, som nu. Och han hade *planerat* det hela i förväg.

Tre nätter tidigare hade han tagit med sig en hopfällbar aluminiumspade och provat sig fram. På det första presumti-

va gömstället var det för mycket sten och berggrund. På det andra – gick inte att komma tillräckligt djupt ner i marken och han ville inte riskera att rovdjur fick upp vittringen och grävde fram henne. Först på det tredje försöket lyckades han hitta ett lämpligt ställe som dessutom låg undanskymt bakom träd, buskar och ormbunkar. Innan han gick tillbaka hade han skurit ett märke i det närmaste trädet.

Nu hade granen blivit större.

Grenarna bredare, kanske också lite tätare. Han ställde ifrån sig rygsäcken och tog fram spaden, glad att det inte var tjäle i marken än.

De första spadtagen var de tyngsta. Han behövde tränga igenom ett tjockt lager mossa och ljung, rötter som sträckte ut sig som ett rutnät där under. Det tog ett tag innan han äntligen nådde tillräckligt djupt.

Han lade ifrån sig spaden och fortsatte med händerna, ville inte att spaden skulle göra märken i plastduken som han packat in henne i. Handskarna grävde sig ner i den fuktiga jorden. Allt mer började synas av platen.

Han öppnade jackfickan och tog försiktigt fram det vikta arket, ville inte riskera att skada det. Lika varsamt vek han platen åt sidan, skikt för skikt. Snart låg hon där, fri och exponerad.

Allt har sin tid, tänkte han.

Och nu var tiden inne för det här.

Dagtid var skogen ett populärt friluftsområde. Folk släppte sina hundar, lät dem springa lösa mellan träden. Dröjde det för länge innan hon hittades fick han väl själv höra av sig.

Det tog bara en knapp minut, det sista han skulle göra. När han var klar reste han sig och såg sig belåtet omkring. Ovanför trädtopparna gled ett moln bort så att månen kunde titta fram och lysa upp gravplatsen.

Det var tisdag morgon. Klockan var kvart över fyra.

Han log.

Det skulle bli en fin dag.

1

Marken framför honom var gråbrun med vita tuggummifläckar här och där. Alexander Blix höll blicken riktad en meter framför sig medan han gjorde sitt bästa för att inte trampa i blandat skräp och gammal hundlort.

Ett plötsligt vindkast fick honom att nypa ihop jackan hårdare i halsen. På himlen hade molnen hopat sig. Det handlade om minuter innan de första dropparna skulle falla. När Blix gick hemifrån för en stund sedan hade det varit sol.

Oslo, tänkte han.

Sommar i ena stunden, höst i nästa.

Först när Grønlandsleiret 44 dök upp på vänster sida stannade han och lyfte blicken. Utanför huset med de stora fönstren stod en kvinna och rökte. Någonstans i närheten ropade någon på ett okänt språk. Gräset i parkområdet nedanför huset var delvis täckt av röda och gula löv. En kortbent hund kilade tillbaka till sin husse med en pinne i munnen.

De var väl klara med morgonmötena nu, tänkte Blix. Nicolai Wibe stod nog vid kaffeautomaten och skröt om något han presterat i träningslokalen i morse. Tine Abelvik fnös kanske och himlade med ögonen, medan Gard Fosse alltid lika bossigt påpekade att det var dags att sätta igång med dagens arbete.

Blix blick drogs mot en bil som körde upp ur källargaraget alldeles bredvid. Så fort den var ute på gatan tjöt sirenerna. Blåljus blinkade över husväggarna. Bilister vek åt sidan. Den uniformerade polisen på bilens passagerarsäte kastade en lång blick efter Blix när de passerade. Han kunde inte minnas att han sett henne förut.

Han undrade vad de ryckte ut på – om det var ett inbrott, en olycka, ett mord eller vad. Tjutande fortsatte bilen mot centrum, ett instrument i stadens kakofoniorkester som gradvis tappade i styrka.

Blix vände sig mot polishuset igen. En regndroppe träffade honom på kindbenet och fick snabbt sällskap av fler. Han drog upp jackärmen. En blick på armbandsuret sa honom att han var sen.

Han vände om.

Fick syn på en person som gjorde likadant och som plötsligt ökade farten och sneddade över gatan utan att se sig om på trafiken som närmade sig bakifrån. En bilist tutade på honom. Mannen försvann in bland människorna på andra sidan och fortsatte med raska steg.

Det var samma kille, tänkte Blix.

Samma mörkgröna regnjacka, samma svarta ryggsäck. Blix hade sett honom stå nere på gatan utanför lägenheten, ibland sent på kvällen, ibland tidigt på morgonen. Han hade sett honom i affären också, och en gång – *kanske*, han var inte hundra procent säker – på husets innergård.

Blix försökte också öka tempot, men insåg snart att han inte skulle hinna ikapp honom. Mannen försvann ner mot tunnelbanestationen vid Grønland Torg och gick upp i rök.

Blix fortsatte mot centrum, snabbare nu, han var inte längre så noga med var han satte fötterna. Han vände sig ofta om, varje gång med en känsla av att alla stirrade på honom. Men mannen i den gröna regnjackan var inte en av dem.

2

Elva minuter senare stannade Blix utanför porten till Leirfallsgata 11. En elsparkcykel stod lutad mot väggen.

Det småregnade.

Tvekande lyfte Blix pekfingret mot porttelefonen i entrén, men hejdade sig sedan och tog i stället ett steg tillbaka.

Du *måste* inte, sa han till sig själv. Du kan vända och gå härifrån. Ändå letade han till slut upp Krissander Dokkens namn på panelen och satte pekfingret mot den ljusgröna ringklockan. Ögonblicket efter surrade det i låset.

Blix tog trapporna upp till tredje våningen, där en dörr stod på glänt i den korta korridoren. Försiktigt sköt han upp den. Innanför mötte Krissander Dokken honom med utsträckt hand och ett avmätt leende. Den andra handen höll hårt i käppen som han stödde sig mot.

”Kom in.”

Blix tog av sig skorna och hängde upp den blöta jackan. Utan att säga något mer visade Krissander Dokken in honom i ett rum där två fåtöljer var placerade långt isär på var sin sida om ett runt litet bord. På bordet stod en bräddfull kanna vatten samt två glas. Ur en liten fyrkantig ask stack det upp en tunn, vit pappersnäsduk.

Blix satte sig i fåtöljen längst in och lade ena benet över det andra. Smärtan skar i bröstet när han tog ett djupt andetag. Han försökte intala sig att slappna av, men det hjälpte inte.

Krissander Dokken satte sig som vanligt i fåtöljen mittemot, placerade käppen bredvid sig och lade ett anteckningsblock i knäet. På väggen bakom honom hängde en reproduktion av en

känd van Gogh-målning. På golvet bredvid en vitmålad bokhylla stod en intensivt grön strandkastanj i en terrakottakruka.

"Då så", sa Dokken och rättade till de runda glasögonen som bara precis täckte ögonen. "Hur mår du? Hur har du haft det sedan sist?"

Dokken talade långsamt med ljus, torr röst. Blix visste inte vad han skulle svara. Han hade kunnat säga att det fortfarande kändes som om en osynlig kraft tvingade ner honom mot lakanet när han vaknade på morgnarna. Att det inte gick en minut då han inte tänkte på Iselin och på mannen som tagit hennes liv. På vad han själv hade gjort efter det. Tiden i fängelset. Tiden efter frigivningen.

I stället sa han:

"Bra", han svalde. "Jag har väl mått ... ganska bra."

"Vad betyder det?"

Dokken såg allvarligt på honom.

"Tja", sa Blix och drog på svaret. "Jag vet inte riktigt."

"Vad lägger du själv i uttrycket att må bra?"

Det tog ett ögonblick innan Blix svarade.

"Bra fråga", sa han. "Jag vet kanske inte riktigt vad det betyder eller innebär längre."

Dokken nickade sakta.

"Vad tror du krävs för att du ska må bra, eller att det ska kännas bättre?"

Blix tänkte. Längre.

"Jag vet inte", sa han. "Jag har ingen aning."

"Har du provat att meditera än?"

Blix skakade på huvudet.

"Jag har ... inte riktigt kommit igång med det."

Det blev tyst en stund vid bordet.

"Vad har du gjort de senaste veckorna?"

"Inte så mycket egentligen. Jag ... läser en del. Tidningar, böcker. Och så binder jag ... flugor."

"Du menar ... för flugfiske?"

"Ja, det är en gammal hobby som jag har tagit upp igen."
"Så bra. Det gläder mig att höra. Fiskar du mycket?"
"Inte nu längre. Jag gjorde det förut. Förr i tiden."
"Du skulle kanske testa dina nya flugor så småningom?"
Blix ryckte på axlarna.
"Kanske."
Dokken väntade lite, sedan ställde han sin nästa fråga.
"Får du i dig någon mat?"
"Ja, det tycker jag väl."
"Får du i dig någon *nyttig* mat?"
Blix tänkte efter.
"Säkert inte så ofta som jag borde."
"Vi är vad vi äter, vet du."
Dokken försökte sig på ett litet leende. Blix svarade inte.
"Hur är det med sömnen?"
"Lite si och så. Som det alltid har varit i och för sig, även när jag jobbade."
Dokken fuktade läpparna.
"Tar du fortfarande dina morgonpromenader?"
"I stort sett."
"Samma väg?"
"Ja, det är inga större förändringar. Jag är väl en vane-människa, jag som många andra."
Dokken lade ihop fingrarna så att de bildade en trekant.
"Känner du dig fortfarande övervakad, eller som att någon följer efter dig?"
Blix hade glömt bort att han berättat det för Dokken förra gången.
"Nej", svarade han och kände samtidigt hur värmen steg i ansiktet. "Det finns många som vet vem jag är", lade han till.
"Efter ... allt som har hänt. Det är alltid någon som känner igen mig på gatan eller i affären."
"Berömmelsens pris", sa Dokken med ett blekt leende. "Jag är glad att jag inte är kändis."

Blix sa ingenting.

"Får du fortfarande lika mycket post?"

Blix tvekade.

"Det är kanske lite mindre nu."

"Vilken typ av brev får du?"

"Jag vet inte, jag tittar inte så noga på det som kommer."

"Varför inte?"

Blix tänkte. Han hade inget riktigt bra svar på den frågan.

"Har du kontakt med någon?" frågade Dokken.

"Emma", sa han. "Emma Ramm. Från och till."

"Inga gamla kollegor som hör av sig med ett sms eller tar med dig ut på en öl eller så?"

Blix skakade på huvudet.

"Ingen som *du* hör av dig till heller?"

"Nej. Inte om man bortser från Merete. Min exfru. Men det är bara ibland."

Dokken stirrade framför sig en kort stund, som om han var djupt försjunken i tankar.

"Och dina föräldrar?"

Blix såg tvärt på honom.

"Vad är det med dem?"

"Finns de kvar?"

"Vad menar du – om de lever fortfarande?"

"M-hm?"

"Min far . . . lever", sa Blix med en tung suck. "Mamma dog för länge sedan."

"Hur gammal var du då?"

Blix rätade lite på sig i fåtöljen. Kliade sig snabbt på kinden med en oväntat vass nagel.

"Sexton."

"Har du någon kontakt med din far?"

Blix lade en hand på låret och tryckte lite på musklerna innanför tyget.

"Inte så mycket."

”Varför det?”

”Han . . . bor på ett vårdhem.”

”Hindrar det dig från att ha kontakt med honom?”

Blix tittade ner och knäppte händerna. Svarade inte.

”Varför bor han på vårdhem?” fortsatte Dokken. ”Om jag får fråga?”

”Han . . . kan inte ta hand om sig själv längre.”

Dokken nickade långsamt.

”Var ligger det där hemmet?”

”Strax utanför Gjøvik.”

”Är det där du kommer ifrån?”

”Nästan. Jag är från Skreia.”

”Skreia”, upprepade Dokken, som om platsen i sig var viktig.

”När var du och hälsade på honom senast?”

”Det . . . minns jag inte.”

”Var det före eller efter fängelsedom?”

”Före”, svarade Blix snabbt.

”När talade du med honom senast då?”

”Det mi . . .”

Blix hejdade sig.

”Det är ett tag sedan nu.”

Blix kunde se att psykologen hade fått djupa rynkor i pannan.

”Kanske borde du ta dig en tur dit igen”, sa han. ”Om inte annat så för att . . .”

”Nej”, sa Blix.

Dokken såg på honom en stund.

”Varför inte?”

”Jag har ingen lust.”

Det blev tyst vid bordet.

”Hur var relationen till din mor?”

Blix suckade. ”Bra”, sa han. ”Nu talar vi om något annat.”

Dokken betraktade honom lite till. Lutade sig tillbaka i fåtöljen och lade ena benet över det andra.

”Om vi skulle gå tillbaka till det vi talade om inledningsvis”, sa han. ”Vad som krävs för att du ska må bättre. Det är ju det vi strävar efter i allmänhet, allihop. Varje dag och hela livet.”

Han trummade med fingrarna mot anteckningsblocket och såg ut att väga sina ord innan han fortsatte:

”Du satt i fängelse, Alexander, i nästan åtta månader. Men du blev friad i högre instans. Nu har du varit en fri man i lite drygt två månader.”

”Det beror på vad du menar med *fri*”, invände Blix. ”Jag blir ju aldrig helt fri från det som hände, eller från det jag har gjort. Inget av det kommer någonsin att försvinna.”

”Nej, men så är det för alla”, sa Dokken. ”Vi bär med oss allt vi har gjort och upplevt under ett kort eller långt liv. Det är en del av oss, vi kan inte gå tillbaka och ändra på något av det. Det är bara du, jag – *vi* – som kan göra något åt vår egen framtid.”

”Så jag måste bara komma över det? Är det det du säger?”

”Inte alls”, sa Dokken oberört, utan att bry sig om att Blix höjt rösten. ”Det du har upplevt kommer alltid att prägla dig. Det vi gör här är inte heller att försöka plåstra om dina sår så att de ska sluta blöda. Det är snarare tvärtom, vi öppnar dem och så låter vi blodet rinna så länge som behövs. På sikt ska vi försöka få din kropp och hjärna att lära sig att låta det blöda utan att du tänker så mycket på det eller känner så mycket av smärtan.”

”Det låter ju inte det minsta abstrakt”, sa Blix ironiskt.

”Men det är faktiskt inte så abstrakt”, sa Dokken. ”Det finns en del fullt konkreta tekniker som har visat sig vara väldigt effektiva för personer som kämpar med stora trauman eller djup sorg.”

Han väntade tills Blix såg på honom och sa sedan:

”Har du hört talas om EMDR?”

Blix skakade på huvudet.

”Det står för *Eye Movement Desensitization and Reprocessing*, en metod där hjärnan stimuleras på ett sätt som kan göra det lättare att leva med svåra upplevelser.”

Blix höjde ena ögonbrynet.

”När vi upplever något traumatiskt”, sa Dokken och slätade ut ett veck på den himmelsblå skjortan, ”så kan vår förmåga att bearbeta känslor och minnen sättas fullständigt ur spel. Det blir övermäktigt helt enkelt. Det gör för ont. Det vi gör med EMDR är att vi programmerar om hjärnan så att den kan bearbeta stress och trauman utan att alla starka känslor aktiveras.”

Blix hörde Dokken gå in mer exakt på hur det fungerade, men tankarna gled tillbaka till mannen i den gröna regnjackan.

”Vi kan prova något som heter EFT också”, sa Dokken efter en stund. ”Eller *tapping*. Som är en annan teknik. Det är något du kan göra hemma dessutom, på egen hand.”

Blix strök sig över hakan, men sa ingenting.

”Du har sagt tidigare”, sa Dokken och harklade sig, ”att det strider mot ditt eget rättsmedvetande att du inte sitter i fängelse längre. Eftersom du sköt ihjäl en man.”

”Det var en hämndaktion”, sa han tyst.

”Du hindrade honom från att döda eller skada Emma Ramm.”

”Ja, men jag var först och främst inställd på att straffa honom, inte rädda Emma. Det är det ärliga svaret.”

Dokken såg på honom.

”Jag borde inte vara här”, sa Blix. ”Jag menar inte *här*, specifikt hos dig. Jag menar ute. Jag borde ha sagt ifrån och tagit mitt straff som alla andra som bryter mot lagen.”

”Och det har du dåligt samvete för?”

Blix lyfte blicken och såg på honom.

”Ja.”

Dokken trummade med pennan mot anteckningsblocket.

”Men än sen om det fanns ett inslag av hat, hämnd eller straff i det hela”, sa han. ”Vem skulle inte ha reagerat likadant på en man som tagit livet av ens eget barn?”

Blix tittade ner. Sa ingenting.

”Det gör dig inte till en dålig människa.”

”Kanske inte”, sa Blix. ”Men det gör mig till en dålig polis.”

”Är det det som definierar vem du är?” frågade Dokken.
”Vilken typ av polis du en gång var?”

Det hade Blix inget svar på.

”Och en annan sak – skulle det ha gjort ditt liv bättre om du hade låtit honom gå? Om han fått ta livet av Emma Ramm också?”

Blix fortsatte att stirra i golvet.

”På sätt och vis har du ju fått en ny chans.”

”Inte direkt”, sa Blix. ”Jag kan aldrig jobba som polis igen.”

”Nej, men man kan också se det som att du har fått friheten till skänks. Det har hänt förr i historien, och med betydligt hemskare människor än du. Det går att göra något av den friheten. Den gåvan.”

Blix såg på honom.

”Som vadå?”

”Det kan inte *jag* svara på. Det måste du ta reda på själv.”

Återigen blev det tyst.

”Får jag komma med en iakttagelse?” frågade Dokken efter en stund.

Blix lyfte blicken och såg på honom. Väntade.

”Det verkar som om du straffar dig själv”, sa Dokken. ”Först och främst för att du inte lyckades rädda din dotter, men också för att du dödade en man och nu är fri. Du tar till och med promenader förbi din gamla arbetsplats – så gott som varje dag. På det viset påminner du dig själv om vad du har gjort och vad du inte har längre. Det är väldigt brutalt gjort mot sig själv.”

Blix svarade inte.

”Just nu”, sa Dokken och harklade sig, ”är din största fiende ditt eget huvud, eftersom dina tankar går i cirklar. Du tar dig inte vidare. Du är som en hund som försöker bita sin egen svans.”

Blix lyssnade, men hade inget att säga.

”Men”, sa Dokken, ”du fortsätter att komma hit, även efter

dina tidigare erfarenheter av personer inom mitt yrke, och du gör det frivilligt. Det säger mig att du innerst inne vill få hjälp. Att du vill må bättre. Det vittnar om karaktärsstyrka. Och jag vill gärna hjälpa dig, Alexander. Men då måste du låta mig få göra det.”

Blix såg på klockan på väggen. Dokken följde hans blick.

Det blev tyst igen.

”Inom psykologin har vi ett begrepp som kallas *self compassion*”, sa Dokken. ”Inget bra ord på vårt eget språk, jag vet, men det handlar om att vara snäll mot sig själv. Erkänna att ja, nu har jag det svårt, men samtidigt säga att ja, det är helt okej att känna smärta. Det är viktigt att ha omtanke om sig själv. Och det är viktigt att inte göra saker och ting värre än vad de behöver vara.”

”Jag borde alltså ta mina promenader någon annanstans?”

”Det kan åtminstone vara en bra början”, sa Dokken. ”Och, som jag har sagt förut: Skaffa dig en hund, om du inte är allergisk. Hundar är fantastiska.”

Dokken övergick till att berätta några anekdoter om sina egna fyrbenta vänner genom livet, och vilken tillgång de varit i tunga stunder. När klockan närmade sig 11.45 gjorde han tecken att de skulle avsluta.

Blix reste sig, svettig mellan skulderbladen, glad att timmen var slut. Dokken följde med honom ut i hallen. Efter att Blix hade tagit på sig den fortfarande blöta jackan sa Dokken:

”Ta en tur till din far. Även om du inte har lust. Kanske behöver han ett besök. Och vem vet”, sa han, ”kanske behöver du besöka honom också.”

Blix böjde sig ner för att dra åt skosnörena, trots att han just hade knutit dem. När han reste sig igen sa han ingenting.

”Gör det”, sa Dokken. ”Plötsligt kan det vara för sent.”

Blix knäppte jackan och lade handen på dörrhandtaget.

”Tack för i dag”, sa Blix utan att se på honom. ”Ha en fortsatt trevlig dag.”